

УДК 7.075:304.44(477.82)

ПОНЯТТЯ КРЕАТИВНОГО РЕСУРСУ : СПЕЦИФІКА ВИКОРИСТАННЯ В НОВИХ СОЦІОКУЛЬТУРНИХ УМОВАХ ВОЛИНСЬКОГО ЕТНОРЕГІОНУ

Віктор ШОСТАК – кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри культурології,
Волинський національний університет ім. Лесі Українки, м. Луцьк
<https://orcid.org/0000-0002-4837-9633>
<https://doi.org/10.35619/ucpmk.52.1172>
victor.shostak@ukr.net

Цитування:

Шостак В. Поняття креативного ресурсу : специфіка використання в нових соціокультурних умовах волинського етнорегіону. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку*. 2026. № 52. С. 420–424. <https://doi.org/10.35619/ucpmk.52.1172>

Досліджено теоретико-методологічні засади поняття «креативний ресурс» та особливості його імплементації в культурний простір Волині в умовах сучасних викликів. Аналізується трансформація традиційних культурних надбань регіону у дієвий інструмент соціально-економічного розвитку крізь призму креативних індустрій. Визначено креативний ресурс не лише як сукупність інтелектуальних здібностей, а як стратегічний актив, що базується на локальній ідентичності. *Мета статті* полягає у теоретичному обґрунтуванні поняття «креативний ресурс» та визначенні практичних шляхів його ефективного використання для розвитку соціокультурного простору Волині в умовах сучасних трансформаційних викликів. *Серед завдань* – аналіз специфіки залучення творчого та інтелектуального потенціалу Волині як стратегічного ресурсу, що здатний забезпечити сталий розвиток громад та оновлення культурної інфраструктури регіону в нових соціокультурних реаліях. *Наукова новизна дослідження* полягає у здійсненні аналізу механізмів трансформації традиційної культурної спадщини Волинського краю у креативний ресурс та розробці рекомендації щодо його імплементації в сучасні соціокультурні практики. Акцентовано увагу на поєднанні історико-культурної спадщини Волині з цифровими технологіями та проєктним менеджментом на прикладі інноваційної проєктної діяльності найбільш відомих музеїв Луцька. Проаналізовано ключові переваги міських громад Волині в контексті показників креативного потенціалу і перспектив використання креативного ресурсу як фактору регіональної стійкості та ідентичності.

Ключові слова: креативний ресурс, креативні індустрії, соціокультурний простір, Волинський регіон, локальна ідентичність, культурна спадщина, інноваційний розвиток.

Актуальність теми. У сучасних гуманітарних дослідженнях поняття креативного ресурсу формується на перетині культурології, економіки культури, соціології та урбаністики. Волинський регіональний креативний ресурс є втіленням багатьох факторів: історико-культурної спадщини; етнокультурних традицій; географічного розташування; рівня розвитку культурної інфраструктури; активності творчих спільнот. Вивчення особливостей еволюції і використання цих факторів є актуальним в сучасних умовах розвитку світу і України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Тематика креативного потенціалу культури була і є предметом вивчення багатьох науковців. Т. Зуєва (2022 р.) аналізує креативні ресурси як ключовий інструмент зміни культурного ландшафту України. Автор розглядає креативність не лише як економічний чинник, а й засіб трансформації суспільних цінностей, формування нової культурної ідентичності та модернізації культурного простору в умовах сучасних викликів. Проблеми управління і використання творчого потенціалу в культурній сфері досліджує Н. Плотнік (2025 р.), яка описує механізми підвищення якості надання послуг у закладах культури і дозвілля в умовах децентралізації. Про нову мультимедійну виставку у Волинському краєзнавчому музеї, що поєднує етнографічні експонати з технологією інтер'єрного 3D мапінгу можна дізнатись на сайті музею [1]. Це – наочний приклад створення інноваційного простору, де минуле і сучасне переплітаються в одному художньому вимірі у світлі, звуці та русі. О. Антонюк (2023 р.), досліджуючи креативну сферу західних областей України, виокремлює її роль як каталізатора соціокультурних змін. У роботі обґрунтовано перспективність зростання креативного потенціалу громад у сучасних умовах [1]. С. Галюк (2024 р.) наголошує, що сучасний соціокультурний простір неможливо уявити без креативних індустрій, які адаптують традиційні цінності до вимог нової економіки. У своєму дослідженні автор доводить, що саме ці сектори стають рушієм інновацій та культурної еволюції суспільства [3].

Мета статті полягає у теоретичному обґрунтуванні сутності поняття «креативний ресурс» та визначенні специфіки його практичного використання для розвитку соціокультурного простору Волинського регіону в умовах сучасних трансформаційних процесів.

Ставиться також завдання виявити потенціал креативного ресурсу як фактора соціокультурної

стійкості територіальних громад Волині та обґрунтувати стратегічні напрями його імплементації в діяльність культурних інституцій (зокрема музеїв) у нових суспільних реаліях як приклад успішного використання креативного потенціалу.

Виклад матеріалу дослідження. У широкому розумінні креативний ресурс – це сукупність культурних, інтелектуальних, соціальних і символічних можливостей суспільства, здатних генерувати нові культурні продукти, практики та смисли. У культурології ця категорія розглядається як потенціал творчості, закладений у культурній спадщині, людському капіталі, культурних практиках та інституціях. Креативний ресурс проявляється у здатності суспільства трансформувати традиційні культурні форми у нові культурні індустрії, мистецькі проекти, туристичні продукти та соціокультурні ініціативи [1; 46]. Концепція креативного ресурсу тісно пов'язана з ідеями розвитку креативних індустрій та теорією креативного класу, ої підкреслює роль творчих професій і культурного потенціалу у соціально-економічному розвитку сучасних регіонів. Теорія креативного класу стала однією з найвпливовіших і найбільш обговорюваних концепцій в урбаністиці та економіці початку ХХІ століття [4], [5], [6].

Головним ідеологом цієї концепції є американський економіст і соціолог Р. Флорида, який ознайомив громадськість з основними положеннями своєї теорії в праці «Хо́да креативного класу. Як новий клас завойовує світ», надруковану в 2002 році. Р. Флорида вважав, що рушійною силою економічного розвитку є не корпорації чи інфраструктура самі по собі, а люди. Креативний клас – це соціально-економічний прошарок суспільства, чия робота полягає у створенні нових ідей, технологій та змістів.

В основі креативного класу лежить суперкреативне ядро, до якого належать науковці, інженери, архітектори, дизайнери, освітяни, письменники, митці. Їхня робота є повністю творчою за своєю суттю. Важливу роль виконують також креативні фахівці в бізнесі, фінансах, праві, охороні здоров'я, які використовують складні знання для вирішення специфічних проблем. Р. Флорида вважав, що креативність – це фундаментальне джерело конкурентної переваги в сучасній економіці [13; 10-11]. Р. Флорида також стверджує, що для успіху регіон повинен мати технології, де сконцентровані інновації та наукові розробки. Крім цього, в успішному регіоні повинна бути висока частка людей з вищою освітою та творчих професій, які толерантно ставляться до різних форм різноманітності і відкриті до співпраці та комунікації з іншими талановитими людьми, незалежно від їхньої етнічної, сексуальної чи культурно-релігійної орієнтації. Особливу увагу Р. Флорида приділяв Індексу геїв та Індексу богемі, стверджуючи, що низький поріг входу для меншин є індикатором відкритого середовища, де комфортно інноваторам і креативним особистостям.

У своїй пізнішій книзі «The New Urban Crisis» сам Р. Флорида визнав, що успіх «креативних міст» призвів до шаленого зростання цін на нерухомість та витіснення робочого класу. «Ми бачимо глибоке розділення міст на зони багатства та інновацій і зони бідності та відчаю» [15; 4].

Теорія Р. Флориди – це перехід від економіки товарів до економіки вражень і знань. Вона довела, що культурне середовище міста є критичним економічним фактором, хоча й створює ризики соціальної сегрегації. Для того, щоб перевести теорію Р. Флориди у площину практичних вимірювань, використовуються спеціальні індекси. Серед показників оцінки креативного потенціалу міста чи території сучасні міжнародні організації використовують три головні складові: 1) культурну вібрацію, індикаторами якої є кількість музеїв, концертних майданчиків, кінотеатрів; відвідуваність культурних заходів; 2) креативну економіку, індикаторами якої вважається кількість робочих місць в ІТ, медіа, дизайні; кількість патентів на 1 млн жителів; стартап-активність; 3) сприятливе середовище, ознаками якого є рівень вищої освіти (людський капітал), толерантність, рівень довіри, якість управління [12; 12].

Для прикладу, окреслимо один з індикаторів креативного потенціалу – музеї Волині та їхні окремі креативні проекти. Музейна мережа Волині сьогодні налічує понад 280 закладів різних форм власності: державні, комунальні, приватні, відомчі та шкільні. У самому Луцьку зосереджені ключові інституції, що задають тренди цифровізації та інклюзивності для всього західного регіону України. У місті розташований Волинський краєзнавчий музей і його філії, як-от Художній музей та Музей волинської ікони. У 2024–2025 роках Волинський краєзнавчий музей за підтримки УКФ здійснив інноваційний проект «Коло часу», де використовується технологія інтер'єрного мапінгу, що дозволяє етнографічним колекціям «оживати» у світлі та звуці. Проект «Коло часу: мультимедійна подорож спадщиною» став однією з найгучніших музейних подій Волині 2025 року. Це перший у регіоні приклад масштабного поєднання класичної етнографії та технології інтер'єрного 3D-мапінгу. Проект побудований не навколо масиву предметів, а навколо одного «артефакту-детонатора». Центральний експонат: глиняна писанка ХІІ століття, знайдена у 2023 році ветераном війни Олександром Міщуком

у с. Древині. Виставка не лише показує предмети, а розповідає історію через сценарій, розроблений режисеркою театру «ГаРмИдЕр» Русланою Порицькою. Це подорож від давнини до сучасної боротьби за ідентичність. Під час реалізації проекту використані проєкції, які адаптуються до архітектурних форм зали та поверхні самих експонатів. Експонати «оживають»: ткацький верстат починає «працювати» у світлових променях, а візерунки вишиванок трансформуються в динамічні цифрові коди. Крім того, спеціально розроблений аудіосупровід, що поєднує автентичний фольклор із сучасним електронним музичним супроводом. Ключовим експонатом стала глиняна писанка XII століття, знайдена ветераном війни у 2023 році, що підкреслює тяглість поколінь [2].

Музей сучасного українського мистецтва Корсаків (МСУМК) – найбільший приватний музей України, що став центром арт-інновацій світового рівня. Широко відомим став проєкт «Космогонія». У вересні 2024 року в музеї офіційно зареєстрували рекорд – найбільшу у світі картину на полотні (площа понад 2000 м²), над якою працював художник П. Антип. Це не лише арт-об'єкт, а філософське дослідження генези всесвіту.

Мультипростірний проєкт «Інший поруч» (2025–2026 рр.) об'єднує понад 200 митців на 6 різних локаціях Луцька. Проєкт спрямований на зміну оптики взаємин людини та довкілля. Впроваджені аудіодескрипції, тактильні моделі та спеціальні маршрути для людей з інвалідністю, що засвідчує про перехід музеїв Луцька від формату «тихого сховища» до інноваційних форм активної взаємодії. Серед таких форм найбільш знаковими є створення онлайн-експозицій та 3D-реконструкцій історичних подій у ВКМ, майстер-класи з давніх ремесел та чайна медитація в межах виставок у МСУМК, перетворення музеїв на майданчики для презентацій книг, концертів та наукових дискусій, використання звукових ландшафтів та змінного освітлення для посилення емоційного сприйняття [8].

Музей сучасного українського мистецтва Корсаків (МСУМК) трансформується з класичної галереї у мультифункціональний арт-хаб. Використання таких форм як майстер-класи з давніх ремесел та чайна медитація, є частиною стратегії «живого музею», де відвідувач стає співтворцем сенсів. МСУМК активно впроваджує програму ревіталізації традиційних технік у межах своїх виставкових проєктів. Це не лише копіювання народних зразків, а їхня інтерпретація через призму сучасного мистецтва. У межах великих експозицій (наприклад, під час виставок, присвячених корінним культурам або екологічній тематиці) створюються зони «Open Studio». Відвідувачі працюють на верстатах, паралельно споглядаючи сучасний живопис [10].

Майстер-класи часто інтегровані у проєкт «Арт-батальйон», що діє з 2022 року. Це дозволяє ветеранам та ВПО через роботу з глиною чи ниткою інтегруватися в культурний простір. Для дітей Музей проводить регулярні заняття, де вони вивчають витинанку, розпис та валяння шерсті, пов'язуючи ці техніки з композиційними прийомами модернізму.

МСУМК активно впроваджує програму ревіталізації традиційних технік у межах своїх виставкових проєктів. Це не тільки копіювання народних зразків, а їхня інтерпретація через призму сучасного мистецтва. У межах великих експозицій (наприклад, під час виставок, присвячених корінним культурам або екологічній тематиці) створюються зони «Open Studio». Відвідувачі працюють на верстатах, паралельно споглядаючи сучасний живопис [7].

Чайна медитація в МСУМК – це інноваційна форма музейного досвіду, що, зазвичай, проводиться безпосередньо в експозиційних залах, зокрема в оточенні масштабних полотен (наприклад, у просторі проєкту «Космогонія»). Її мета: навчити відвідувача не «пробігати» повз картини, а занурюватися в них. Чайна церемонія слугує інструментом фокусування уваги. Це не лише чаювання, а кураторська екскурсія, де дегустація певних сортів чаю підбирається під кольорову гаму або настрої виставки. МСУМК вдалося подолати «музейний холод», зробивши простір тактильним і емоційно доступним. Куратори МСУМК наголошують, що чайна медитація є частиною ширшої програми ментального здоров'я через мистецтво [9].

Висновки. Креативний ресурс у сучасній культурології виступає важливою категорією, що відображає потенціал суспільства до культурного творення та інновацій. Він формується на основі культурної спадщини, людського творчого потенціалу, культурних інституцій та соціокультурних практик.

Волинський етнорегіон володіє значним креативним потенціалом, який ґрунтується на багатій історико-культурній спадщині, етнокультурних традиціях та активності культурних спільнот. Ефективне використання цього ресурсу може сприяти розвитку креативних індустрій, культурного туризму та формуванню сучасного культурного середовища регіону.

У перспективі інтеграція креативного ресурсу Волині у національні та міжнародні культурні процеси здатна посилити культурну ідентичність регіону та сприяти його сталому соціокультурному

розвитку. В музейному просторі Волині реалізуються вдалі соціокультурні проєкти, які використовують найновіші креативні форми і творчі інноваційні рішення.

Список використаної літератури

1. Антонюк О. В. Креативні індустрії в соціокультурному просторі Західного регіону України: стан та перспективи розвитку. *Культура і сучасність*. 2023. № 1. С. 45–51.
2. Виставка з елементами 3D мапінгу у Волинському краєзнавчому музеї [Електронний ресурс] / Волинський краєзнавчий музей. Офіційний сайт. URL: https://volynmuseum.com/news:vistavka_z_elementami_3d_mapin-gu_u_volinskomu_kraeznavchomu_muze.
3. Галюк С. Креативні індустрії як складова сучасної культури. *Вісник Нац. акад. керівних кадрів культури і мистецтв*. 2024. № 1. С. 119–125. DOI: <https://doi.org/10.32461/2226-3209.1.2024.302043>
4. Зуєва Т. В. Креативний ресурс як чинник трансформації культурного простору України. *Вісник Нац. акад. керівних кадрів культури і мистецтв*. 2022. № 3. С. 12–18.
5. Плотнік Н. А. Культурний ресурс як активний інструмент соціально-економічного розвитку територіальних громад. *Державне будівництво*. 2025. Т. 1, № 37. С. 450–468. DOI: <https://doi.org/10.26565/1992-2337-2025-1-32>
6. Креативні індустрії: вплив на соціально-економічний розвиток регіонів України : монографія / за ред. В. С. Білецького. Київ : Наукова думка, 2023. 240 с.
7. Музей сучасного українського мистецтва Корсаків : офіц. сайт. Луцьк, 2024. URL: <https://msumk.com/>
8. Корсак В. І. Музей як інструмент формування нації : зб. тез виступів. Луцьк : Фондація Корсаків, 2023. 45 с.
9. Відеоогляд про чаювання в музеї: Ютуб-канал «MSUMK Art Museum» (пошук за запитом: «МСУМК чайна церемонія серед мистецтва»).
10. Стаття про освітні хаби Луцька: Район.Культура: Як працює Музей Корсаків
11. Музейний простір «Окольний замок» як центр креативної активності Луцька [Електронний ресурс] / Культура.Район. 2025. URL: <https://kultura.rayon.in.ua/news/855405-u-lutsku-vidkrivayut-multiprostrirniy-mistetskiy-proekt-inshiy-poruch>
12. Шкандала О. М. Креативний потенціал територіальних громад: методологія та практика використання. *Економіка та соціум*. 2021. Вип. 25. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-25-44>.
13. Florida R. *The Rise of the Creative Class*. New York : Basic Books, 2002. 434 p.
14. Florida R. *The Rise of the Creative Class*. New York : Basic Books, 2019. 416 p.
15. Florida R. *The New Urban Crisis*. New York : Basic Books, 2017. 336 p.

References

1. Antoniuk, O. V. (2023). Creative industries in the socio-cultural space of the western region of Ukraine: state and development prospects. *Culture and Modernity*, 2023. 1. P. 45–51 [in Ukrainian].
2. Volyn Regional Museum. (n. d.). Exhibition with elements of 3D mapping in the Volyn Regional Museum. Retrieved April 1, 2026, from https://volynmuseum.com/news:vistavka_z_elementami_3d_mapin-gu_u_volinskomu_kraeznavchomu_muze [in Ukrainian].
3. Haliuk S. Creative industries as a component of modern culture. *Bulletin of the National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts*, 2024. 1. P. 119–125. <https://doi.org/10.32461/2226-3209.1.2024.302043> [in Ukrainian].
4. Zuiueva T. V. Creative resource as a factor of transformation of the cultural space of Ukraine. *Bulletin of the National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts*, 2022. 3. P. 12–18 [in Ukrainian].
5. Plotnik N. Cultural resource as an active tool for socio-economic development of territorial communities. *State Building*, 2025. 1 (37). P. 450–468. <https://doi.org/10.26565/1992-2337-2025-1-32> [in Ukrainian].
6. Biletskyi V. S. (Ed.). *Creative industries: impact on socio-economic development of regions of Ukraine*. Kyiv : Naukova Dumka, 2023 [in Ukrainian].
7. Museum of Modern Ukrainian Art of the Korsaks. (2024). Official website. Lutsk. Retrieved April 4, 2026, from <https://msumk.com/> [in Ukrainian].
8. Korsak V. I. (2023). *Museum as a tool for nation-building: collection of abstracts*. Lutsk : Korsaks Foundation, 2023 [in Ukrainian].
9. MSUMK Art Museum (n. d.). Video review about tea ceremony in the museum [YouTube channel] (Search query: «MSUMK tea ceremony among art») [in Ukrainian].
10. Raion.Kultura (n.d.). How the Korsak Museum works: article about educational hubs in Lutsk [in Ukrainian].
11. Kultura.Raion. Museum space «Okolnyi Castle» as a center of creative activity in Lutsk, 2025. Retrieved April 1, 2026, from <https://kultura.rayon.in.ua/news/855405-u-lutsku-vidkrivayut-multiprostrirniy-mistetskiy-proekt-inshiy-poruch> [in Ukrainian].
12. Shkandala O. M. Creative potential of territorial communities: methodology and practice of use. *Economy and Society*, 2021. 25. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-25-44> [in Ukrainian].
13. Florida R. (2002). *The Rise of the Creative Class*. New York : Basic Books, 2002 [in English].
14. Florida R. *The Rise of the Creative Class*. New York : Basic Books, 2019 [in English].
15. Florida R. *The New Urban Crisis*. New York : Basic Books. 2017 [in English].

UDC 7.075:304.44(477.82)

THE CONCEPT OF CREATIVE RESOURCE : SPECIFICS OF USE IN THE NEW SOCIO-CULTURAL CONDITIONS OF THE VOLYN REGION**Viktor SHOSTAK** – PhD in History, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Cultural Studies, Lesya Ukrainka Volyn National University

The article explores the theoretical and methodological foundations of the «creative resource» concept and the peculiarities of its implementation within the cultural space of Volyn under modern challenges. The author analyzes the transformation of the region's traditional cultural heritage into an effective tool for socio-economic development through the prism of creative industries. A creative resource is defined not merely as a set of intellectual abilities but as a strategic asset based on local identity. *The aim* of the article is to provide a theoretical substantiation of the «creative resource» concept and to determine practical ways of its effective use for the development of the socio-cultural space of the Volyn region amidst contemporary transformational challenges. The *objectives* include analyzing the specifics of involving the creative and intellectual potential of Volyn as a strategic resource capable of ensuring sustainable community development and updating the region's cultural infrastructure in the new socio-cultural realities. The *scientific novelty* of the research lies in the analysis of mechanisms for transforming the traditional cultural heritage of the Volyn region into a creative resource and the development of recommendations for its implementation in modern socio-cultural practices. Attention is focused on the combination of Volyn's historical and cultural heritage with digital technologies and project management, using the example of innovative project activities of the most famous museums in Lutsk. The key advantages of Volyn's urban communities are analyzed in the context of creative potential indicators and prospects for using creative resources as a factor of regional resilience and identity.

Key words: creative resource, creative industries, socio-cultural space, Volyn region, local identity, cultural heritage, innovative development.

Стаття отримана 17.12.2025

Стаття прийнята 26.01.2026

Стаття опублікована 28.05.2026